herpy

WARANY

Cuming's water monitor

Varanus cumingi

Varanus cumingi to duży, żółto-czarny waran wodny z Mindanao i najbliższych wysp w południowej części Filipin, dawniej uznawany za podgatunek *Varanus salvator*. Wiele zasad hodowli zapożyczono od pokrewnych waranów wodnych.

Rodzina: Varanidae Dawna nazwa: *Varanus salvator cumingi*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**100-150 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**15-20 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Nadrzewny, naziemny i półwodny**
Środowisko	**Las deszczowy i mokradła**
Trudność	**Ekspert**

HODOWLA

Min. terrarium	**300 × 150 × 150 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**27-32 °C**
Miejsce wygrzewania	**52-60 °C**
Temperatura w nocy	**21-24 °C**
Wilgotność	**60-70%**
Woda	**Część wodna** głębokość 35-50 cm
UVB	**Niezbędne** Strefa Fergusona 3
Pokarm	**Owady, kręgowce i dżdżownice i ślimaki**
Utrzymanie	**Pojedynczo**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Dojrzałość płciowa	**24 miesięcy**
Wielkość zniesienia	**5-10 jaj**
Zniesienia w roku	**1-3**
Inkubacja	**187-220 dni** przy 27-31,5 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
Załącznik unijny	**Załącznik B**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Varanus cumingi to duży, masywnie zbudowany waran z kompleksu *Varanus salvator*. Ma więcej żółtego niż którykolwiek inny waran wodny na Filipinach: intensywny żółty wzór na głowie i tułowiu na czarnym tle. Ma też powiększone łuski wokół oka ciemieniowego na wierzchu głowy, co jest jedną z cech odróżniających go od najbliższych krewnych. Starsze osobniki mogą być ciemniejsze niż młode.

Gatunek opisano w 1839 roku, a później przez wiele lat uznawano za podgatunek *V. salvator*. Od 2007 roku ponownie uznaje się go za odrębny gatunek. Populacje z Samar, Leyte i Boholu opisano w 2010 roku jako podgatunek *V. c. samarensis*, a następnie podniesiono do rangi gatunku jako *Varanus samarensis*. Kilka gatunków z tej grupy jest genetycznie bardzo młodych i proponowano, by traktować je raczej jako podgatunki *V. salvator*, więc nazwa może się jeszcze zmienić.

Największe osobniki osiągają około 150 cm długości całkowitej przy długości od pyska do kloaki około 60 cm i ważą około 2,5 kg. Dane te są niepewne, a pokrewne warany wodne dorastają do znacznie większych rozmiarów. Świeżo wyklute młode mierzą 28-32 cm długości całkowitej i ważą 26-42 g.

Przy zakupie zadbaj o staranne oznaczenie gatunku, ponieważ żółte warany wodne z Filipin łatwo pomylić ze sobą nawzajem i z innymi gatunkami z grupy *V. salvator*. Traktuj go jak dużego, dziennego i silnego warana dla doświadczonych hodowców. Dorosły osobnik wymaga terrarium wielkości małego pokoju, dużego basenu, w którym wodę trzeba często wymieniać, oraz całych ofiar co tydzień przez wiele lat. Długość życia nie jest znana; 15-20 lat to szacunek oparty na pokrewnych waranach wodnych.

Opisane poniżej zasady hodowli w dużej mierze opierają się na bliskich krewnych z grupy *V. salvator*.

Występowanie i środowisko

Varanus cumingi jest endemitem Filipin. Występuje na Mindanao, gdzie znajduje się miejsce typowe, oraz na kilku pobliskich wyspach, m.in. Camiguin Sur. Populacje z Samar, Leyte i Boholu, dawniej do niego zaliczane, należą dziś do *Varanus samarensis*.

Dokładny zasięg jest słabo poznany, ponieważ gatunek dopiero niedawno wyodrębniono z *Varanus salvator*. Stanowiska poza Filipinami zaznaczone na mapie nie należą do naturalnego zasięgu.

> **Naturalny zasięg:** Filipiny.

ŚRODOWISKO

Gatunek jest związany z wodą i żyje w namorzynach, wilgotnych lasach i wzdłuż brzegów, ale jest też pospolity w siedliskach przekształconych przez człowieka, takich jak stawy rybne i tereny uprawne. Pokrewne warany wodne wykorzystują wodę zarówno do polowania, jak i do ucieczki.

Klimat Mindanao jest tropikalny, ciepły i wilgotny przez cały rok. Temperatura i wilgotność w siedliskach gatunku nie są znane, dlatego wartości dla terrarium zapożyczono od pokrewnych waranów wodnych z podobnych regionów tropikalnych. Pokarm jest urozmaicony: wiele rodzajów zwierząt i padlina.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

Hodowla

TERRARIUM

Dorosły *Varanus cumingi* o długości około 150 cm potrzebuje samodzielnie zbudowanego terrarium lub całego pomieszczenia o wymiarach co najmniej 300 × 150 × 150 cm (długość × szerokość × wysokość), a im większe, tym lepiej. Wymiary te to szacunek oparty na ogólnej zasadzie dla waranów: co najmniej 5 × 2 × 2 długości od pyska do kloaki (tu około 60 cm) oraz dodatkowa wysokość dla gatunków wspinających się. Do powierzchni podłogi dochodzi część wodna, w której zwierzę może się całkowicie zanurzyć. Wybieg musi być duży i urozmaicony, z kilkoma źródłami światła i ciepła oraz dużym basenem, który utrzymuje wysoką wilgotność powietrza.

Młode mogą zaczynać w terrarium około 120 × 60 × 60 cm, ale rosną szybko: od około 30 cm po wykluciu do 85-100 cm w ciągu roku. Licz się z tym, że w pierwszym roku trzeba będzie kilka razy przebudowywać terrarium, i od początku planuj pod rozmiar dorosłego zwierzęcia.

Urządź terrarium z dużym, solidnym basenem, w którym zwierzę może leżeć zanurzone (zob. część o wodzie). W części lądowej zastosuj głębokie podłoże do kopania, np. wilgotną mieszankę ziemi i włókna kokosowego lub kory, oraz wiele kryjówek i gałęzi, które utrzymają ciężar zwierzęcia. Warany wodne chętnie się wspinają, dlatego potrzebne są stabilne miejsca do wspinaczki i kilka poziomów. Żywe rośliny rzadko przeżywają.

Drzwi muszą być solidne i zabezpieczone, tak by zwierzę nie mogło ich podnieść ani odsunąć. Wszystkie źródła ciepła trzeba osłonić, ponieważ warany łatwo się parzą na lampach, do których mogą dosięgnąć.

TEMPERATURA

Varanus cumingi potrzebuje temperatury tła 27-32 °C w dzień. Miejsce do wygrzewania powinno mieć temperaturę powierzchni 52-60 °C, mierzoną termometrem na podczerwień bezpośrednio na miejscu do wygrzewania, a nie w powietrzu. W nocy temperatura może spaść do 21-24 °C. Potrzebny jest duży gradient temperatury, tak by zwierzę samo mogło wybierać między ciepłem a chłodem.

Stosuj w wybiegu kilka różnych źródeł światła i ciepła, aby zwierzę mogło wybierać spośród kilku miejsc do wygrzewania. Dla dużego zwierzęcia miejsce do wygrzewania musi być na tyle szerokie, by całe ciało nagrzewało się jednocześnie, np. dzięki kilku lampom punktowym obok siebie. W przeciwnym razie zwierzę może się poparzyć w miejscu znajdującym się najbliżej lampy. Waran, który przez jakiś czas się wygrzewa, potem eksploruje i znów wraca, ma się dobrze. Jeśli niemal cały czas leży pod lampą, jest za zimno; jeśli nigdy się nie wygrzewa, jest za ciepło. Całe ogrzewanie steruj termostatem.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza powinna wynosić 60-70 %. Duży basen sam w sobie utrzymuje wilgotność, a wilgotne, głębokie podłoże daje zwierzęciu miejsce, w którym może się schronić.

Wentylacja musi być dobra, aby powietrze nie stało, a podłoże powinno móc częściowo przesychać. Stale mokre warunki i stojące, wilgotne powietrze prowadzą do infekcji skóry i grzybic.

WODA I JAKOŚĆ WODY

Gatunek jest związany z wodą, więc duża część wodna nie jest opcjonalna. Musi być na tyle duża, by całe zwierzę mogło leżeć zanurzone i pływać, a głębokość dla dorosłego osobnika powinna wynosić 35-50 cm. Część wodna musi mieć solidną krawędź lub rampę, aby zwierzę mogło łatwo z niej wyjść.

Warany często wypróżniają się do wody, dlatego trzeba ją wymieniać codziennie, chyba że pracuje wydajny filtr. Uważaj, by ssanie filtra nie było tak silne, że zwierzę mogłoby zostać przyssane i utonąć. Woda nie może być zimna, lecz powinna mieć mniej więcej taką samą temperaturę jak tło w terrarium.

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek jest dzienny i wygrzewa się, więc silne światło i UVB są niezbędne. Traktuj go jako gatunek ze strefy Fergusona 3, podobnie jak inne dzienne warany, które dużo się wygrzewają. Stosuj mocne lampy UVB lub lampy rtęciowe odpowiednie do dużej, otwartej instalacji, bez szkła między lampą a zwierzęciem, i umieść je tak, by zwierzę otrzymywało odpowiedni indeks UV w miejscu do wygrzewania. Dokładne zapotrzebowanie nie jest znane.

Światło powinno być włączone około 12 godzin dziennie, najlepiej sterowane wyłącznikiem czasowym. Lampy wymieniaj zgodnie z zaleceniami producenta, ponieważ emisja UVB spada długo przedtem, zanim lampa przestanie świecić.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

W naturze *Varanus cumingi* zjada wiele rodzajów zwierząt i padlinę.

Młode żywią się głównie owadami, takimi jak świerszcze, szarańcza i karaczany, najlepiej uzupełnianymi małymi rybami. W pierwszym roku karmi się je codziennie lub co drugi dzień. Stopniowo przechodzi się na całe ofiary odpowiedniej wielkości: ryby, pisklęta kurze, jaja, duże owady i gryzonie. Dorosłe osobniki powyżej dwóch lat karmi się dwa-trzy razy w tygodniu, dostosowując ilość do masy i kondycji zwierzęcia.

Warany wodne rzadko odmawiają pokarmu i łatwo się otłuszczają. Gryzonie jako jedyny pokarm prowadzą do otyłości i stłuszczenia narządów, dlatego powinny stanowić tylko część urozmaiconej diety. Owady karmowe trzeba obsypywać wapniem z witaminą D3, natomiast całe ofiary same zawierają większość tego, czego zwierzę potrzebuje.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Varanus cumingi jest duży i silny, a nawet średniej wielkości waran ma ostre zęby, mocne pazury i potężny ogon, którym może smagać. Ugryzienie może spowodować głębokie rany, a pazury mogą rozorać skórę. Duże warany wodne mogą wyrządzić poważne obrażenia, jeśli się wystraszą lub są zestresowane.

Młode są często nerwowe i szybko przechodzą do obrony. Oswajanie wymaga czasu oraz krótkich, spokojnych i przewidywalnych sesji. Podchodź od dołu, a nie od góry, bo dłoń zbliżająca się z góry jest odbierana jak drapieżnik. Często pomaga rozpoczęcie w płytkiej wodzie, gdzie warany wodne czują się pewniej. Nigdy nie używaj brania na ręce jako kary i nie przeszkadzaj zwierzęciu podczas karmienia.

Warany są nosicielami salmonelli, więc dokładnie myj ręce po każdym kontakcie ze zwierzęciem, wodą i wyposażeniem. Trzymaj zwierzę z dala od kuchni i małych dzieci. Gatunek najlepiej trzymać pojedynczo. Poza okresem rozrodu trzymaj samce oddzielnie od samic, aby samice nie były stresowane.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Płeć u waranów, także u *Varanus cumingi*, trudno rozpoznać. U *Varanus salvator* dorosłe samce są większe od samic i mają mocniejszy, szerszy pysk, ale pewne określenie płci wymaga USG, prześwietlenia lub endoskopii u weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów. Samice osiągają dojrzałość płciową przy długości od pyska do kloaki około 50 cm, a samce przy około 40 cm, w wieku około dwóch lat. Nawet cała grupa może się okazać złożona wyłącznie z samców, dlatego płeć należy ustalić przed planowaniem pary.

GODY I KOPULACJA

Varanus cumingi był rozmnażany w niewoli wielokrotnie od lat 90. XX wieku. Kopulacja może następować zarówno w połowie października, jak i w kwietniu, i nie jest znany żaden okres chłodzenia ani inne sterowanie sezonowe. Zwierzęta trzeba łączyć pod ścisłym nadzorem, ponieważ samiec może być brutalny wobec samicy, i zawsze musi istnieć możliwość szybkiego ich rozdzielenia.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Varanus cumingi jest jajorodny. Zniesienie liczy 5-10 jaj w zależności od wielkości samicy, a samica może złożyć do trzech zniesień w roku. Pojemnik do składania jaj jest niezbędny: samica musi mieć głębokie miejsce z wilgotnym podłożem do kopania. Pokrewne warany wodne kopią dołek i zasypują jaja, często po kilku próbnych dołkach, a ta sama samica może raz po raz korzystać z tego samego miejsca. Bez odpowiedniego miejsca do składania jaj samica może zatrzymać jaja, co zagraża jej życiu.

INKUBACJA

Jaja wyjmuje się i umieszcza w wilgotnym podłożu, np. perlicie lub wermikulicie, w inkubatorze. W temperaturze 29-31,5 °C wyklucie następuje po 187-192 dniach, w niższej temperaturze, do 27 °C, po maksymalnie 220 dniach. Przenoś jaja jak najmniej i nie obracaj ich.

ODCHÓW MŁODYCH

Świeżo wyklute młode mierzą 12-14 cm długości od pyska do kloaki i 28-32 cm długości całkowitej oraz ważą 26-42 g. Trzymaj młode pojedynczo w terrarium z wilgotnym podłożem, kryjówkami i miską z wodą, a małe owady oferuj od pierwszych dni. Młode rosną bardzo szybko: po 100 dniach mają około 38 cm długości (16 cm od pyska do kloaki), a po roku 85-100 cm. Od początku zadbaj o to, by młode miały dom, który sprawdzi się także wtedy, gdy dorosną.

Zdrowie i częste błędy

Typowe problemy waranów wodnych w niewoli dotyczą także *Varanus cumingi*:

- Pasożyty i stres u świeżo zakupionych zwierząt. Osobniki odłowione z natury mogą być osłabione, odwodnione i mieć robaki jelitowe. Trzymaj je na kwarantannie co najmniej sześć tygodni i zleć badanie kału u weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów.
- Metaboliczna choroba kości przy zbyt małej ilości UVB i wapnia. Objawia się miękkimi szczękami, wygiętymi kończynami i drżeniem.
- Otyłość i stłuszczenie narządów przy gryzoniach jako głównym pokarmie i zbyt małej ilości ruchu.
- Oparzenia od nieosłoniętych lamp lub zbyt małych miejsc do wygrzewania oraz urazy pyska od uderzania o szybę w zbyt małych terrariach.
- Infekcje skóry i grzybice, jeśli woda jest brudna lub podłoże stale mokre.
- Salmonella może przenosić się na ludzi, dlatego higiena jest ważna.

Osobniki z hodowli rzadko trafiają do handlu, a większość to prawdopodobnie zwierzęta odłowione z natury. Zgłoś się do weterynarza, jeśli zwierzę traci na wadze, nie je, jest ospałe lub ma obrzęki.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena Czytaj więcej: Typowe choroby i objawy choroby Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.